

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Difficultas III. De speciebus sensuum externorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

fit sufficiens ad principiandam à sensu interno, sensationem internam.

ASSERO quartò. *Supposito quod possit sensus internus reflectere se sensatio interna dum actu exercetur, posset cognosci, alia sensatione interna, reflexa, sine ulla specie impressa.*

RATIO. Quia species sunt inventæ & provi-
sæ à natura, non nisi ad cognoscenda objecta
dispositæ & improporcionata, sed sensatio interna,
nec est disposita, nec improporcionata. Ergo be-
nè nosci poterit, sine ulla specie impressa.

DICES. Saltem divinitus potest separari sen-
satio interna, & non esse præsens sensui interno,
hoc autem sufficiens est fundamentum, ut
cognoscatur, non nisi media specie.

RESPONDETUR. Tunc id quod est dispositum,
licet etiam possit non esse dispositum, indiget spe-
ciebus, quando naturaliter, potest fieri dispo-
situm; & ita angelus A cognoscit angelum B per
distinctam speciem, quia angelus B etiam natu-
raliter, potest esse dispositus. Quia autem sen-
satio interna, non potest esse naturaliter disposita,
fit ut natura, quæ non nisi naturalia providet,
non debuerit providere de specie impressa su-
peraddita. Deinde quamvis Deus possit se non
repræsentare creaturæ, nihilominus dum se re-
præsentare vult, non facit hoc media specie im-
pressa, licet alias per species saltem abstractivas
cognoscatur, ita etiam, licet disposita sensatio in-
terna, non possit cognosci nisi per speciem, dum
tamen non est disposita, sine specie nosci pote-
rit.

DISCURRI hic posset: Cur quando est actu
sensatio interna, & producit sui speciem, se
transacta mansuram, cur inquam illa species,
cum sit agens necessarium, non repræsentet il-
lam ut præteritam. De quo vide citatum
Oviedo à num. 4. circa quod dici potest spe-
ciem non ita esse agens necessarium, ut hoc
ipso quia ponatur, elici debeat cognitio, ad
quam eliciendam provisæ est à natura, alias
omnia simul cognosceremus, sed hoc sensu
agens est necessarium, quia scilicet positus omni-
bus prærequisitis, non potest non agere, inter
quæ prærequisita est, ne sit nimia in hæsi-
o huic potius objecto, ut adsit excitatio speciei &c. &c.

ASSERO quintò: *Sensationes externas non re-
linquere in sensibus externis species.*

RATIO. Quia sensus externus non meminit.

DIFFICULTAS III.

De speciebus sensuum externorum.

ASSERO primò: *Dari species visibiles, unde*
& Aristoteles lib. 2. de sensu docet visio-
nem fieri, non extrahendo aliquid ex ocu-
lo ad objectum, sed potius suscipiendo aliquid

intus ab objecto, quod non aliud potest esse,
nisi species. *Accedendum est ad rationes af-
ferri.*

RATIO prima est: Quæ solet defumi ex Ari-
stotele, qui docet sensum moveri ab objecto;
jam autem movens & motum debent simul
esse, & quia visum objectum semper est distans
à potentia, debet per aliquid aliud à se distin-
ctum uniri potentia, hoc autem nihil aliud
est, nisi vicarium aliquod objecti, adeoque
species.

Neque valet si dicas: Sufficere, quod objectum
sit intra sphaeram potentia, quia etiam intra
sphaeram potentia positum objectum, cum po-
tentiam moveat, debet agere in potentiam, vel
igitur agat, in medium vel non, si agat in me-
dium, agere aliter non poterit, nisi transmis-
sione specierum, si non agat in medium. Er-
go agere potest indistans, non agendo per
medium.

RESPONDERI posset: Quod scilicet movens
terminativè & motum, non debeant esse simul;
Hinc etiam cognitio sensitiva interna, itemque
intellectiva, ad quamcunque distantiam
percipit objectum, quod non posset fie-
ri, si movent terminativè, indigeret certo spa-
tio.

RATIO secunda est: Quam proponit Ovie-
do. Lux & color in distantia proportionata
videntur; Ergo color & lux concurrunt ad vi-
sionem, alias in quacunque distantia, imò
etiam si non existerent, posset videri objectum,
sed non concurrunt immediate per se. Ergo
medio alio effectû, hoc est speciebus.

RESPONDERI potest: Ne ad quamcunque
distantiam extendatur visiva, rejici id posset, in
determinationem ipsiusmet potentia; & sicut
quod objectum ad tantam distantiam projiciat
species, refertur id in determinatam virtutem
potentia, nec inde sequetur, posse objectum ab-
sens videri, ita nec in præsentia sequetur, & sicut
ex eo, quia objectum producit species, non se-
quitur, quod etiam non existente objecto, pro-
ducantur, ita nec sequetur, quod non existens
videri possit, casu, si videatur sine specie-
bus.

RATIO tertia ejusdem est. Si inter visibile
& oculum, interponatur aliquod opacum, non
fit visio, quod non in aliam causam referri pot-
est, quam quia corpus opacum, non est me-
dium apium, per quod diffundatur spe-
cies.

RESPONDETUR. Quæ ratio dabitur, cur
tunc non transmittantur species, eadem mi-
litabit cur non videatur, & si recurre-
tur ad hoc, quod necessarium sit medium
aptum, idem in præsentia etiam oppositi di-
cent. *Hinc aliter*

PRO-

PROBATUR assertum experientii. Quia si non daretur species, nulla potest ostendi causa cur unus flos, multiplex appareat in inspiciliis multangularibus, non enim tunc multiplicaretur ipsum objectum. Ergo multiplicari debet aliquid illius, hoc est dicta specie, & rursus non posset ratio reddi, cur in speculo res videatur, præcipue si à tergo videntis, ponatur visibile. Item cur si duo speculum teneant, sinistrum videbitur dextrum, & dextrum sinistrum. Ex certa item appensione oculi facta digito, videatur plures candelæ & quæ omnia salvari non possent, non concessis speciebus.

Noto primo, species visibiles in instanti diffundi.

RATIO. Ipsamet experientia, diffundi etiam nonnisi per lineam rectam, hinc objectum à tergo positum, nemo videt, nisi reflectantur species ab aliquo diaphano, quamvis autem per rectam lineam emittantur, emittuntur in spheram, quia aliàs non ab omni parte videretur objectum.

Noto secundo, species visibiles si sint heterogencorum objectorum, & ipsas esse heterogencas, nec secum continuari.

RATIO. Quia unumquodque objectum, est principium qualitatis vicariæ, adeoque sibi proportionatæ, hinc si objecta sint diversa, etiam species erunt diversæ, unde etiam videmus, quod species nigri, non projiciantur ab albo, si autem hæ species sunt diversæ rationis, continuari secum non possunt, nam continuorum extrema, debent esse unum.

Noto tertio, partes specierum nonnisi partes objecti, & totam speciem, totum objectum repræsentare.

RATIO. Quia si pars repræsentaret totum objectum, is qui videt partem maris, videret totum mare. Deinde si pars speciei repræsentaret totum objectum, pars speciei, deberet causari à toto objecto, denique nulla est necessitas & fundamentum, tribuendi omnibus partibus, vim causandi, quamcumque partem speciei.

DICES PRIMÒ; Si non causantur partes speciei à toto objecto, non esset ratio, cur ex quacunque parte, totum objectum videatur.

RESPONDETUR. Id inde fieri, quia illa species, in spheram projiciuntur, & cum non sint quantæ, sed de genere qualitatum, penetrant se, & compatiuntur in eodem loco.

DICES SECUNDÒ. Si unamquamque partem speciei non producit totum objectum, nulla poterit assignari ratio, cur una arbor à longè videri non possit, si autem sint plures & conficiant sylvam videri possunt, saltem confusè.

RESPONDETUR. Non debere id rejici in hoc, quod speciem unius arboris, tota sylva producat, aliàs ut bene ostendit Ariaga & Oviedo, distinctius videretur unus homo dissitus, propter accessum plurium, eò quod species illius

plures & fortiores causas habeat, quàm si unus homo sui speciem producat, sed rejici id debet in hoc principium, quia deficiente numero plurium specierum, una aliqua, non est sufficiens, ad immutandam potentiam.

DICES TERTIO. Totus Sol producit unamquamque partem lucis, & totam lucem. Ergo & objectum totum, producet unamquamque partem speciei.

RESPONDETUR. Antecedens dubium esse, cur ad eum modum, quo partem quantitatis, nonnisi pars materiæ producit, pars etiam Solis, non producet nisi partem lucis.

ASSERO SECUNDÒ. *Dari species auditus.* Experientias quas adfert Ariaga, solvit bene Oviedo, aliquas hic attingemus.

RATIO prima adferri solet. Echo, & unius vocis, ab omnibus perceptio, in aliud principium referri non potest, nisi in species.

RESPONDERI posset: Hæc omnia referri posse in sonum, qui propagatur, eodem modo, quo species.

RATIO secunda. Dantur species visibiles. Ergo dantur & auditiles.

RESPONDERI potest. Disparitatem esse: Quia coloratum lucidum, non potest produci in aère, & tamen videtur coloratum lucidum etiam distans. Ergo unio illius cum potentia, non poterit in aliud rejici, quàm in species intermediæ, jam autem potest in medio produci sonus, non productis speciebus, & devolvi usque ad sensorium.

RATIO tertia est, qua utitur recentior Suarez; Quia scilicet auditus percipit sonum esse distantem, cujus distantia perceptio, non potest referri nisi in speciem, nam sonus proximus & immediate causatus, non potest repræsentare sonum remotum, aliàs frigus proximum sentiremus ut distans.

RESPONDERI potest: Sicut recentior Suarez docet, mediis speciebus ideo cognosci sonum distantem, quia scilicet intensæ, in propinquiori, remissæ, in remotiore parte medii, productæ sunt species. Ita quia in propinquioribus sonoro partibus, fortior est productus sonus, remissior in remotioribus, fit, ut remotus sonus sentiantur.

Neque valet, si dicas: Quod si quis proximè insuset, leviter sonus tunc producit, & tamen non auditur esse remotus. Ergo rejici non debet in debilitatem soni, quod dignoscatur in loco dissito, sonus productus, non inquam valet; quia quæcumque ratio dabitur, cur species à susurante producta, non faciunt audiri sonum dissitum, idem nos dicemus de sono, sicut ergo rejicietur id in hoc, quia in anterioribus & anterioribus partibus medii, non erant productæ illæ species, quæ tamen contulissent ad principiandam de se sensationem, ita & nos dicemus, non esse pro-

† (Y) 3 ductum

ductum sonum in anterioribus partibus, quæ & contulissent ad principiandam sensationem, & simul habuissent vim, principiandi dignoscen-
tiam, remoti sonori. *Hinc aliter*

PROBATUR assertum. Quia universaliter Aristoteles 2. de Anima textu 67. & infra text. 25. docet, sentire esse quoddam pati, alteratque ab objecto, quod ipsum alterari quod proveniat à speciebus, colligitur ex textu 121. & 138. ubi docetur, sonum, esse susceptivum formarum sine materia, quo nomine venire solent species intentionales. Deinde duo sunt principia ex quibus indagatur positio specierum.

Primo, distantia objecti, secundo impropor-
tio, & quamvis in gustu & tactu non possit sen-
satio fieri sine præsentia objecti, nam objectum
gustus ob suam crassitiem, non potest immuta-
re sensus intentionaliter, nisi immutet & realiter
ut inquit recentior Suarez, titulo tamen impropor-
tionis, probabiliter in aliis etiam sensibus,
adeoque principaliter in auditu, dari debent
species. Hinc etiam quia odorabile in internas
partes olfactivæ, se insinuat, & non in solam su-
perficiem, ad quam solam pervenire potest aer,
tribuendæ sunt etiam olfactui species. Gusta-
tio etiam non fit in solis extremis partibus, ad quas
tamen solas, advolvit se cibus. Deinde con-
tactus non fit secundum solas extimas partes,
sed etiam secundum intimas, cum etiam in illis
sentiatur dolor.

DICES. Species audibiles, nec possunt in in-
stanti produci, nec in tempore, non in tempo-
re, quia non habent contrarium, non in instanti,
quia de facto experimur citius ad oculus defer-
ri species visus, quam audiri sonorum, si sit re-
motum.

RESPONDETUR. Produci in tempore species
audibiles, non ex eo, quod habeant contra-
rium, sed quia talis est illarum natura à poste-
riori per experientiam cognita.

Vel certe quia sonus accedit per motum loca-
lem successivum, hinc fit, ut successivè etiam
species producantur, *Hinc*

ASSERO tertio: Probabile esse ex dictis de audi-
tu, quod reliqui etiam sensus habeant species, licet
id præ reliquis sensibus de auditu verificetur
propter sensum Auctorum recentiorum, qui
præ reliquis tribuunt species auditui, quantum-
vis negando eandem gustui, tactui, odora-
tui, &c.

RATIO. Quia etiam illorum sensuum objecta,
ut se insinuant intimis sensorii partibus, sunt im-
proportionata, cum tamen per experientiam
se insinuant. Ergo hæc improporatio, tollenda
per species.

QUÆRES: An sint objectum sensuum species,
an verò ipsummet objectum?

ASSERO primo: Non solum objectum ut est
secundum se, sensibus externis attingi.

RATIO. Quia si solum secundum se attinge-

retur objectum, cum diversitas tanta appareat
in cognitione objectorum, ut cum unum ob-
jectum, appareat multiplex, deberet objectum
in seipso, totam illam diversitatem contine-
re, siquidem tu dicis objectum attingi, ut est
secundum se, sed secundum se non conti-
net tot diversitates. Ergo non solum secun-
dum se, sensibus externis attingitur.

ASSERO secundo: Solas species non esse ob-
jectum sensuum.

RATIO. Tum quia species non sunt nisi simi-
litudines objecti virtuales, in speculo autem
non videtur id, quod est virtualiter facies, sed
lineamenta formalia speciei. Tum quia spe-
cies spirituales intellectuales non intelliguntur
ut Quod, quando intelligitur ipsum objectum.
Ergo nec species sensuum externorum. Tum
quia id solum videtur, quod est lucidum colo-
ratum, species autem non sunt lucidæ, colo-
ratæ, sic lucens lignum non producit, & ta-
men producit sui speciem, nec color colo-
rem; hisque rationibus pro asserto, utitur re-
centior Suarez. Tum quia ut urget Arriaga,
species sunt ejus naturæ, ut qualibet pars re-
præsentet totum objectum. Ergo si ipsæ spe-
cies videntur in unaquaque parte, videbitur
totum objectum, quod est contra manifestam
experientiam.

Quod ulterius huic fundamento inni-
tur. Quia scilicet sicut objectum in se est tale,
ut una pars non sit ibi, ubi est alia, fit ut non in
qualibet parte totum videatur objectum, to-
tum autem in omni parte videri deberet, siqui-
dem species omnes se penetrant & tu dicis il-
las videri, non verò objectum. Tum quia si
ipsæ species videntur, tunc diffusæ ab objecto,
species v. g. nigri, & receptæ in aëre, debe-
rent aërem facere nigrum, siquidem tu species
illas dicis videri, quod autem videtur nigrum
v. g. est. Neque valet si dicas ex eo quod sint
magis intentionales non posse colorare, saltem
enim tantillum colorare deberent, imò cum
non appareant minus coloratæ, quam ipsum
objectum, non est ratio, cur ipsæ colora-
re non deberent, atque colorat ob-
jectum.

ASSERO tertio: Id quod attingunt sensus, est
objectum, speciebus representatum.

RATIO asserti est: Quia non ipsæ species vi-
dentur ut probatum asserto secundo, non
etiam ipsum objectum in se, ut probatum asser-
to primo. Ergo videri debet objectum specie-
bus representatum; quid enim aliud vide-
retur?

DICES primo: Pone cubiculum clausum,
obscurum, pone vitrum intromissivum specie-
rum, subde chartam, tunc exprimentur ob-
jecta foris existentia, sed tunc non videntur
objecta, quia in illo clauso cubiculo non sunt.
Ergo videntur species.

RESPON-

RESPONDETUR. Illic esse objecta, non secundum se, sed prout representata, in aliis etiam instantiis, hoc solum ostenditur, quod corpus reflectens variet visionem, ad illamque conferat, licet non species sed objectum videatur: hinc etiam in illa charta, est reflexio specierum, quæ reflectæ, sunt talis naturæ, ut in illo loco representent objectum, unde reflectuntur.

DICES 2. Species sunt in aëre, nec sunt in alio medio reflectente eadem v. g. in charta, hinc mota charta, immotæ sunt species. Ergo non est illic reflexio specierum conducentium ad visionem ipsiusmet objecti; consequenter non ipsum objectum sed species videbuntur.

RESPONDETUR. Hanc difficultatem esse communem. Certè enim mota charta movetur aër, & tamen immotæ manent species,

quæ de subiecto in subiectum non possunt transire; Consequenter debet tunc poni nova propagatio specierum, licet à nobis non distingat, quod etiam à nobis conceditur; Sed inde non sequetur, objectum representatum non videri.

DICES 3. Reflexio fit per lineam rectam, & tamen tunc à quacunque parte videtur objectum.

RESPONDETUR. Fieri reflexionem etiam per lineam sphaeram referendo id in naturam refringendarum specierum, ita ut quædam quidem reflexio, fiat per lineam rectam ut cum reflectitur calor, aliquando autem fit reflexio quæ sequitur meram conditionem specierum, diffundendo se in sphaeram, sicut in sphaeram diffundunt se species.

Ethæc de Anima aliisq; Materiis, A. M. D. G. dicta sunt.

B. M.

